

EU:s godkännande av Haagkonventionen om avtal om val av domstol

Justitiedepartementet

2014-03-06

Dokumentbeteckning

KOM(2014) 46 slutlig

Förslag till rådets beslut om godkännande på Europeiska unionens vägnar av Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol

Sammanfattning

2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol reglerar avtal om vilken domstol som ska vara behörig att pröva en tvist (s.k. prorogationsavtal). Konventionen, som ännu inte har trätt i kraft, syftar till att främja internationell handel och internationella investeringar genom ett förstärkt rättsligt samarbete. Konventionen innehåller bestämmelser som ska säkerställa att s.k. prorogationsavtal respekteras och att de mynnar ut i domstolsavgöranden som kan erkännas och verkställas i andra stater.

EU har exklusiv kompetens i de frågor som regleras av konventionen och undertecknade den år 2009. Kommissionen har nu föreslagit att EU ska godkänna konventionen och i samband med det avge en förklaring som innebär att EU inte kommer att tillämpa konventionen i flera fall som rör försäkringsavtal.

Regeringen välkomnar förslaget om att EU ska godkänna konventionen. Det kommer att behövas kompletterande svenska bestämmelser för att Sverige ska kunna leva upp till de skyldigheter EU:s tillträde innebär för medlemsstaterna. Sverige bevakar att ett tillträde sker vid en tidpunkt då sådana kompletterande svenska bestämmelser kan vara i kraft. Förslaget att EU ska avge en förklaring om att delvis undanta försäkringsavtal från

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 30 juni 2005 antogs konventionen om avtal om val av domstol inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt. Konventionen har ännu inte trätt i kraft eftersom det förutsätter att ytterligare en part – utöver Mexiko som redan tillträtt – tillträder konventionen.

EU undertecknade konventionen den 1 april 2009. EU avgav samtidigt en förklaring i enlighet med artikel 30 i konventionen om att unionen har behörighet i alla frågor som regleras av konventionen och att dess medlemsstater inte kommer att vara konventionsparter, utan kommer att bli bundna av konventionen i kraft av att den ingås av EU. Inför beslutet om undertecknande gjorde kommissionen en konsekvensanalys. Kommissionen konstaterade i analysen att det, inför ett godkännande av konventionen, finns anledning för unionen att överväga att avge en förklaring i enlighet med artikel 21 om att från konventionens tillämpningsområde undanta vissa frågor.

Den 30 januari 2014 presenterade kommissionen ett förslag till EU:s godkännande av 2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol

Syftet med konventionen är att främja internationell handel och internationella investeringar genom ett förstärkt rättsligt samarbete. Genom konventionen införs enhetliga bestämmelser om domstols behörighet enligt prorogationsavtal samt om erkännande och verkställighet av domar som meddelats av en domstol som pekats ut i ett prorogationsavtal.

Konventionen är tillämplig på exklusiva avtal om val av domstol i internationella tvistemål på privaträttens område (artikel 1). I konventionen definieras ett exklusivt avtal om val av domstol som ett avtal mellan två eller flera parter som uppfyller vissa i konventionen angivna formkrav och som

anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat till att lösa tvister som uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande (artikel 3). Följden av ett sådant avtal är att inga andra domstolar har behörighet att pröva sådana tvister mellan parterna. Artiklarna 8 och 9 i konventionen innehåller bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar som meddelats i en konventionsstat som valts enligt ett exklusivt avtal om val av domstol.

1.2.2 Konventionen ur ett EU-perspektiv

Frågor om internationell behörighet samt erkännande och verkställighet av domar gentemot tredjeländer omfattas av EU:s exklusiva kompetens. Det är således EU som tillträder konventionen med bindande verkan för unionens medlemsstater.

På EU-nivå regleras frågan om vilken medlemsstats domstol som kan pröva en tvist av Bryssel I-förordningen, rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. I EU har det antagits en reviderad förordning som börjar tillämpas den 10 januari 2015, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

I förslaget framhåller kommissionen att det utanför EU saknas ett förutsebart regelsystem på området vilket medför en osäkerhet om rättsläget för företag inom EU som bedriver handel med tredjeländer. Genom EU:s tillträde till konventionen skulle det skapas en harmoniserad uppsättning regler inom EU i förhållande till de tredjeländer som kommer att bli parter i konventionen. Företagen skulle därmed kunna förlita sig på att deras prorogationsavtal till förmån för en domstol utanför EU kommer att respekteras i EU och att avtal som pekar ut en domstol inom EU kommer att respekteras i tredjeländer. Konventionen kommer också innebära att företag inom EU kan vara förvissade om att en dom som meddelats i en av parterna utpekad domstol i EU kan erkännas och verkställas i tredjeländer som är konventionsparter och vice versa.

Konventionen ger konventionsparterna möjlighet att utvidga eller inskränka konventionens materiella tillämpningsområde genom att avge förklaringar (artiklarna 19-22). Sådana förklaringar kan avges i samband med undertecknandet eller godkännandet eller vid valfri tidpunkt därefter, och får ändras eller återkallas när som helst. Vid undertecknandet av konventionen avgav EU inga förklaringar enligt dessa artiklar.

I förslaget har kommissionen avstått från att föreslå förklaringar enligt artiklarna 19, 20 och 22. Däremot förslår kommissionen att EU vid godkännandet av konventionen ska avge en förklaring i enlighet med artikel 21. Förklaringen innebär att EU inte kommer att tillämpa konventionen i flera fall som rör försäkringsavtal. Bakgrunden till detta förslag är att Bryssel I-förordningen, till skillnad från konventionen, innehåller vissa bestämmelser som syftar till att skydda försäkringstagare – normalt den svagare parten i ett försäkringsförhållande – och som bl.a. begränsar parternas möjligheter att träffa prorogationsavtal i tvister om försäkringsavtal. Några motsvarande begränsningar finns inte i konventionen. Däremot är konsumentförsäkrings-tvister undantagna från konventionens tillämpningsområde (artikel 2.1 a). Enligt kommissionen är syftet med den föreslagna förklaringen att upprätthålla de skyddande behörighetsbestämmelserna i Bryssel I-förordningen.

1.2.4 Ikraftträdande

Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter att det andra ratifikations-, godtagande-, godkännande eller anslutningsinstrumentet deponerats (artikel 31). I förslaget anger kommissionen att det vore lämpligt att konventionen trädde i kraft i unionen samma dag som den reviderade Bryssel I-förordningen börjar tillämpas, dvs. den 10 januari 2015.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

I svensk rätt finns regler om behörig domstol bl.a. i 10 kap. rättegångsbalken (RB). Reglerna gäller nationella förhållanden men kan i många fall få betydelse vid tvister med internationell anknytning. Frågan om svensk domstols behörighet i dessa fall kan då avgöras genom en analogi av reglerna i 10 kap. RB.

Genom EU:s tillträde till konventionen införs nya regler i förhållande till tredjeland angående domstols behörighet samt erkännande och verkställighet. Reglerna kompletterar de unionsrättsliga reglerna på området, bl.a. Bryssel I-förordningen. När EU tillträder konventionen blir medlemsstaterna

skyldiga att tillämpa den. Det kommer troligen behövas kompletterande svenska bestämmelser för att Sverige ska kunna leva upp till de skyldigheter EU:s tillträde till konventionen innebär för medlemsstaterna.

2013/14:FPM62

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inför förslaget till rådets beslut om undertecknande av konventionen gjorde kommissionen en konsekvensanalys.¹ Av den framgår att konventionen, enligt kommissionens bedömning, kommer att bidra till att öka rätts-säkerheten och klargöra rättsläget för företag inom EU vars affärsverksamhet har anknytning till tredjeland. Av analysen framgår vidare att genomförande-kostnaderna förväntas bli mycket låga.

De slutliga ekonomiska effekterna av förslaget kan i detta skede inte bedömas med säkerhet. Eventuella sådana konsekvenser, såväl nationella som inom EU, bör dock kunna finansieras inom befintlig budgetram.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen instämmer i kommissionens bedömning att konventionen kan främja internationell handel och internationella investeringar. Regeringen välkomnar förslaget om att EU ska godkänna konventionen. Det kommer att behövas kompletterande svenska bestämmelser för att Sverige ska kunna leva upp till de skyldigheter EU:s tillträde till konventionen innebär för medlemsstaterna. Sverige bevakar att ett tillträde sker vid en tidpunkt då sådana kompletterande svenska bestämmelser kan vara i kraft.

Förslaget att EU ska avge en förklaring om att delvis undanta försäkrings-avtal från konventionens tillämpningsområde behöver analyseras närmare under det fortsatta förhandlingsarbetet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna, som endast lämnat preliminära ståndpunkter, ställer sig positiva till förslaget om att EU ska godkänna konventionen.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet har ännu inte behandlat förslaget.

¹ Se KOM(2008) 538 slutlig och SEK(2008) 2389.

Förslaget har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har som rättslig grund angett dels artikel 81.2 i fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF) som behandlar förutsättningarna för rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor med gränsöverskridande följder, dels artikel 218.6 första stycket i FEUF som behandlar förfarandet för ingående av internationella avtal.

Beslut fattas i rådet med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

EU har exklusiv befogenhet på området. Någon subsidiaritetsprövning blir därmed inte aktuell.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas för närvarande i rådsarbetsgrupp.

4.2 Fackuttryck/termer

-